

Poznań, 10. czerwca 2024 r.

Prof. dr hab. inż. OLEG KAPLIŃSKI
Em. prof.: POLITECHNIKA POZNAŃSKA
WYDZIAŁ ARCHITEKTURY

Recenzja
wniosku dra inż. arch. Marcina Benona GONCIKOWSKIEGO o nadanie
stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk inżynieryjno-
technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka.

1. Podstawa opracowania recenzji

- Uchwała Rady Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka Politechniki Warszawskiej nr 502/II/2024 z dnia 26. marca 2024 r. wraz z dostarczonymi dokumentami Kandydata;
- Ustawa z dnia 20. lipca 2018 r., Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U.2023,poz. 742, rozdział 3.

2. Informacje porządkowe

Wymóg stopnia doktora:

W styczniu 2019 r. Kandydat uzyskał stopień doktora w dziedzinie nauk technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka nadany uchwałą Rady Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *„Wpływ rozwiązań charakterystycznych dla obiektów architektury przemysłowej XIX i XX wieku na współczesną architekturę użyteczności publicznej”*. Promotorką była prof. dr hab. inż. arch. Ewa Kuryłowicz. Rozprawa została wyróżniona

Aktualne miejsce pracy:

Od 2020 do chwili obecnej Kandydat jest zatrudniony w wymiarze pełnego etatu na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej jako adiunkt, kierownik Pracowni Architektury Przemysłowej i Wielkoprzestrzennej w Zakładzie Projektowania i Teorii Architektury. Prowadzi zajęcia i wykłady z projektowania architektonicznego, wykłady z teorii architektury na studiach polsko i angielskojęzycznych, jest promotorem prac magisterskich i inżynierskich.

Ponadto od 1998 roku jest zatrudniony w biurze projektowym Kuryłowicz & Associates, w którym obecnie zajmuje stanowisko kierownika zespołu.

Z załączonej dokumentacji wynika, że jest to pierwsze postępowanie habilitacyjne Kandydata i nie ubiegał się On wcześniej o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Dorobek badawczy i projektowy Kandydata całkowicie mieści w dyscyplinie architektura i urbanistyka.

Oświadczam, że jako Recenzent spełniam wszystkie wymogi określone w uchwale Senatu PW „*Dobre praktyki w recenzjach osiągnięć naukowych*” stanowiącej załącznik do pisma Przewodniczącej Rady Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka Politechniki Warszawskiej.

3. Charakterystyka dorobku naukowego i projektowego

W dotychczasowej pracy badawczej Kandydata wyróżnić można dwa zagadnienia:

- Badania nad przenikaniem rozwiązań architektonicznych na inne obiekty architektoniczne, a ściślej badaniem wpływu obiektów przemysłowych na architekturę budynków użyteczności publicznej,
- poszukiwanie relacji pomiędzy przestrzenią publiczną a wysokościami, w tym zmianami w czasie w projektowaniu i realizacjach warszawskich budynków wysokościowych.

W pracy projektowej zajmuje się przede wszystkim projektami koncepcyjnymi oraz budowlami/wykonawczymi, głównie obiektów kubaturowych - mieszkaniowych, komercyjnych, przemysłowych. Jak pisze Kandydat o sobie: „łączy refleksję naukową oraz praktykę projektową”, co widoczne jest w postrzeganiu projektowanych obiektów w relacjach z otoczeniem.

Dorobek publikacyjny jest następujący:

- po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych – 1 monografia: komentarz Recenzenta poniżej,
- w wykazie opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych – razem 2 pozycje,
- przed uzyskaniem stopnia doktora nauk technicznych – 3 artykuły w czasopiśmie *Builder*,
- po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych – 17 artykułów: głównie *Builder* i *Builder Science*, również w czasopismach o charakterze między narodowym. Widoczna jest znaczna dynamika w tym okresie, wynikająca zdaniem Recenzenta z potrzeby syntezy dotychczasowego znacznego dorobku projektowego.

Zatem Kandydat przedstawia w wykazie swojego dorobku (Zał. 3) 23 pozycje, natomiast w bazie Publish or Perish widnieją 33 pozycje. Przypuszczam, że Kandydat wyeliminował publikacje niższej rangi.

Wskazana powyżej monografia ukazała się po doktoracie. Nosi tytuł: „*Transfer rozwiązań. Wpływ obiektów przemysłowych na architekturę budynków użyteczności publicznej*”. Ukazała się nakładem Oficyny Wydawniczej Politechniki Warszawskiej w 2022 r. Jest to pokłosie rozprawy doktorskiej, dlatego ta monografia formalnie nie może być brana pod ocenę jako dorobek habilitacyjny. Stanowi materiał uporządkowany i zaktualizowany, dotyczy przenoszenia rozwiązań, które rozwijane były w obiektach przemysłowych do obiektów użyteczności publicznej. Jest to pozycja bardzo wartościowa, uzyskała nagrodę Ministra Rozwoju i Technologii, uatrakcyjniła w znacznym stopniu cały dorobek Kandydata.

4. Ocena dorobku Kandydata wg wymogów Art. 219. Punkt 2, lit. b.

Podstawą ubiegania się kandydata o stopień doktora habilitowanego jest cykl 10. powiązanych tematycznie artykułów naukowych, traktowany jako osiągnięcie naukowe i zatytułowany:

„Charakterystyka wybranych zagadnień związanych z lokalizacją, projektowaniem i realizacją budynków wysokościowych przekraczających 100 m wysokości w Warszawie”¹.

Publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego zostały zamieszczone w następujących czasopismach:

- *Land*, 2022,
- *Archives of Civil Engineering*, 2023, *Archives of Civil Engineering*, 2023,
- *Builder*, 2021, *Builder*, 2022, *Builder*, 2023, *Builder*, 2024,
- *Buildings*, 2022,
- *Architectural Engineering and Design Management*, 2023, *Architectural Engineering and Design Management*, 2022.

Wszystkie wymienione tytuły czasopism są wyszczególnione na tzw. liście ministerialnej. Wszystkie prace zawarte w cyklu są indywidualne. Miesięcznik *Builder* nie figuruje w bazie Scopus.

Zagłębiając się w treść cyklu, widoczny jest paradoks (wg Recenzenta):

Artykuły opublikowane w *Builder* (2x, tj. 2022, nr 8, s. 20-26 oraz 2023, nr 12, s.88-94) są na wyższym poziomie naukowym niż artykuły opublikowane w *Land* (2022/11/, 491) oraz *Buildings* (2022/12/10, 1507). W tym przypadku dotyczą: 1.Struktury funkcjonalnej, 2.Konstrukcji (przede wszystkim konstrukcji trzonowych budynku).

Aż w czterech przypadkach, już w samych w tytułach artykułów Autor uwzględnia (nawet faworyzuje) pojęcie „**Research by Design**”. Jaki jest skutek? Wiele myśli (niemal gotowych tez) w artykułach z cyklu jest słusznych, ale bez przeprowadzonych badań. Stosowane przez Kandydata, jak i przez niektórych architektów pojęcie Research by Design (RbyD) nie przedstawia konkretnych zależności, udokumentowanych relacji. Pojęcie RbyD jest zwodnicze! W trójstopniowej morfologii projektowania (dywergencja, transformacja, konwergencja) Research by Design w badaniach Kandydata ledwie(!) odpowiada dywergencji.

Wszystko to powoduje, że niektóre partie zestawu (cyklu) są wg Recenzenta na pograniczu eseju oraz artykułu.

Najciekawszym artykułem z zestawu (budzi szczególne nadzieje przynajmniej u Recenzenta) jest pozycja [9] (opublikowana w *Architectural Engineering and Design Management*, 2023, s.1-32) i dotyczy rozważań na przykładzie wysokościowca **Skyscraper Building** w Warszawie.

W tekście dokonano próby zdefiniowania kryteriów ocen wariantowania i iteracji formy wysokościowca. W pracy wskazano również rozróżnienie celów wariantowania (którymi jest „przełamywanie schematów”) i iteracji (którymi jest „dopracowywanie rozwiązań”). To rozgraniczenie jest intrygujące.

¹ W kilku miejscach, w załącznikach, widnieje nieco inny temat: „Charakterystyka wybranych zagadnień związanych z lokalizacją, projektowaniem i realizacją budynków wysokościowych przekraczających 100 m wysokości w Warszawie i Polsce”. Czyżby Warszawa nie była w Polsce? Traktuję to jako lapsus językowy.

Jednak artykuł sprawia wrażenie niedokończonego, albowiem aż się prosi, aby wspomóc rozważania (dokończyć je) wielokryterialnym wspomaganie projektowania, w tym ciekawe rozważania z zakresu wariantowania i iteracji. Zatem, gdzie jest projektowanie zintegrowane (IPD)? Gdzie metody **MCDM** tak preferowane w ramach IPD przez AIA (The American Institute of Architects) w USA, Kanadzie i innych krajach?

Zestaw wieńczy artykuł z *Architectural Engineering and Design Management*, 2022, vol. 18, nr 5, s.1-24 [10] z zakresu iluminacji. Dobrze wpisuje się do wspomnianej tezy o przestrzeni publicznej Warszawy.

Treści przekazane w cyklu obejmującym 10 artykułów to za mało na ewentualną monografię lecz wystarczające na temat zawężony: wysublimowany tylko na budynki wysokościowe w przestrzeni publicznej (w Warszawie), w tym przypadku na rozpatrywany cykl publikacji.

Czy jest możliwa „synteza” dociekań, badań, wyeksponowanie właściwej TEZY przedstawionego cyklu artykułów? Autor nieoczekiwanie daje odpowiedź, ale w innej publikacji (spoza cyklu!).

Otóż odpowiedź znajdziemy w artykule pt. Relation between public space and skyscrapers – the case of Warsaw. Relacje przestrzeni publicznej i wysokościowców na przykładzie Warszawy, *Space & Form | Przestrzeń i Forma* 49. <http://doi.org/10.21005/pif.2022.49.D-02>. Czytamy w niej:

„Badania wskazują, że lokalizowane w Warszawie wysokościowce są położone przy przestrzeni publicznej nieodpowiadającej ich skali i generowanemu ruchowi w przestrzeni publicznej. W większości budynki położone są przy ulicach lub węzłach komunikacyjnych, jedynie dwa obiekty położone są przy placach, a jeden na zamknięciu ulic. Nie jest możliwe wyodrębnienie spójnej strategii planistycznej związanej z lokalizacją tego typu obiektów w Warszawie.”

Jako Recenzent podpisuję się pod tą syntezą. Synteza jest wyjątkowo trafna!

Tu dodatkowa uwaga: widać przy tym powtarzanie materiałów (tekstów) w innych publikacjach tego Autora (Kandydata). Trąci to autoplagiatem. Ta uwaga jest do wnikliwej refleksji.

Uwagi na temat danych bibliometrycznych.

Liczba dokumentów w bazie WoS: 7 pozycji (6 artykułów, 1 referat); w bazie Scopus: 6 pozycji; w bazie PoP: 33 pozycje. Indeks Hirscha dla baz WoS i Scopus $h = 1$ (po odrzuceniu jednego autocytowania), w PoP $h = 2$.

Liczby te wskazują, że dorobek bibliometryczny Kandydata jest wyjątkowo mierny. Zdarza się, że w środowisku akademickim taki dorobek/wniosek określa się jako „przedwczesny”.

Tu dwie uwagi Recenzenta:

- większość pozycji Kandydata została opublikowana w 2022 roku, stąd nie jest możliwe osiągnięcie pokażnej liczby cytowań w tak krótkim czasie (choćby ze względu na cykl wydawniczy);
- pozycje z zakresu architektury i tak są rzadko cytowane (zwłaszcza przez samych architektów). Niestety.

W tym kontekście, tj. niejednoznacznej wartości naukowej cyklu publikacji mierzonej wg Art. 219. Punkt 2, lit. b oraz miernej wartości bibliometrycznej - znośniej jest wniosek

(dorobek) Kandydata rozpatrywać (oceniać) w kategorii Art. 219. Punkt 2, lit. c, czyli „zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne”, o czym poniżej.

5. Ocena dorobku Kandydata wg wymogów Art. 219. Punkt 2, lit. c.

Kandydat już jako student pracował w firmie Cecil, Denny & Highton (CDH) w Warszawie, a potem w pełnym wymiarze w biurze Helmuth Obata & Kassabaum (HOK) w Warszawie i Moskwie (1994-1998).

Od 1998 roku jest zatrudniony w biurze projektowym Kuryłowicz & Associates.

W toku pracy badawczo-projektowej brał udział - jako członek zespołu autorskiego, współautor - kierownik zespołu w szeregu projektów, wśród których były: nagradzane realizacje budynków przemysłowych – np. budynek Reprograf w Warszawie, biurowych – np. budynki Fokus w Warszawie, Silesia Star w Katowicach i zespół 4-ch budynków Quattro w Krakowie,

Wg załączników 2 i 3 udział Kandydata jako członka zespołu autorskiego jest widoczny w następujących projektach:

- przed uzyskaniem stopnia doktora nauk technicznych: Kandydat ogranicza się do wskazania 33 projektów,
- po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych: 9 projektów.

Wg tychże dokumentów Kandydat podczas prac projektowych wyżej wymienionych biurach miał możliwość eksperymentować i badać aspekty związane z typologią, uwarunkowaniami architektonicznymi, technicznymi i lokalizacyjnymi oraz koordynacją branżową budynków wysokościowych.

Szczególnie cenne doświadczenie przysporzyła praca nad projektami prowadzonymi pod kierownictwem Kandydata, wśród których były budynki wysokościowe:

- Silesia Office (135 m) i Wieża Roździeńskiego (210 m) w Katowicach,
- Centrum Południowe (120 m) we Wrocławiu,
- budynków przy ul. Siennej i Jana Pawła II (120 m), Towarowej (198 m), Grzybowskiej (165 m), Siennej (230 m), Towarowej i Alei Solidarności (125 m) w Warszawie.”

Jest to cenne osiągnięcie Kandydata.

Dociekania Kandydata wskazały, że realizacje „drapaczy chmur” nie wzmacniają poziomu miejskiej przestrzeni publicznej, co widoczne było i jest w realizacjach warszawskich. Szczególną uwagę zwrócił na elastyczność funkcjonalną budynków wysokościowych. Tematyka elastyczności funkcjonalnej wiąże się zarówno z możliwością jakie dają zmiany funkcjonalne w utrzymywaniu powiązań budynku z miastem, jak i z powodu jej aktualności jako sposobu przedłużania cyklu życia budynku. Pod względem środowiskowym elastyczność budynku prowadzi bowiem do ograniczania produkcji odpadów i zmniejszenia zużycia energii pierwotnej.

Dobrą ilustrację tego zagadnienia jest projekt wysokościowca „Residential Skyscraper” przy ul. Grzybowskiej w Warszawie (projekt pod kierunkiem Kandydata).

W wielu przypadkach Kandydat jako projektant zmaga się z ograniczeniami projektowymi, co widoczne jest w Jego komentarzach i publikacjach. Ograniczenia te wynikają przede wszystkim z braku świadomości decydentów i istniejących niesprzyjających mechanizmów rynkowych.

Zainteresowania naukowe i praca projektowa związana z budynkami wysokościowymi zaowocowały cyklem publikacji omówionych w poprzednim punkcie. Nadmieniam, że działalność projektowa wyjątkowo w tym przypadku harmonizuje z cyklem artykułów, albowiem ów cykl stanowi opis i jest doskonałą formą wyjaśnienia i wyeksponowania oryginalnych osiągnięć projektowych Kandydata.

Efekt pracy projektowej Kandydata jest wyraźnie wzmocniony uzyskanymi nagrodami i wyróżnieniami. Jako członek – współautor projektów, oraz indywidualnie, Kandydat uzyskał 16 nagród i wyróżnień. Oto niektóre z nich:

- nagroda roku Polski Cement w Architekturze,
- nagroda indywidualna drugiego stopnia Ministra Infrastruktury,
- „Kryształowa cegła” – nagroda za najlepszy obiekt handlowy,
- nagroda „Obiekt roku” za budynek Quattro Business Park,
- nagroda w konkursie „Obiekt roku”, za budynek – siedzibę MSG,
- tytuł Kreator Budownictwa,
- nagroda Laur Buildera,
- laureat plebiscytu internautów (w zespole Kuryłowicz & Associates).

Dorobek projektowy klasyfikowany i oceniany wg **Art. 219. Punkt 2 lit. c** wsparty wyjaśnieniami i komentarzami z „Cyklu powiązanych tematycznie artykułów naukowych” (zgodnie z **Art. 219 ust. 1. pkt 2 lit. b**) można uznać za znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej przez Kandydata.

6. Inne informacje wspomagające ocenę

Oto niektóre z nich:

- W 2021 roku podjął się roli promotora pomocniczego 2 przewodów doktorskich: Ewy Stankiewicz-Świniarskiej, oraz Bartosza Świniarskiego w dyscyplinie Architektura i Urbanistyka.
- 9 prac dyplomowych studentów architektury PW, wykonywane pod kierunkiem Kandydata zostało wyróżnionych, w tym nagrodą główną Archiprix (2016 r.); 7 prac dyplomowych było przedstawianych na wystawach.
- Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk technicznych jako członek – współautor projektów, oraz indywidualnie uzyskał 16 nagród i wyróżnień (w latach 1998 – 2018).
- Udział w konkursach architektonicznych.
- Bierze udział w wystawach, warsztatach, seminariach. Np. wymienia udział w 7 wystawach (głównie w zespole K&A); udział w seminariach w instytutach historii i socjologii UW.
- Osiągnięcia związane z popularyzacją nauki w dyscyplinie architektura i urbanistyka: 4 publikacje na specjalistycznych portalach; prezentacje na targach branżowych.
- Od 2017 roku sprawuje funkcję sędziego konkursowego OW SARP. Posiada uprawnienia budowlane do projektowania bez ograniczeń w specjalności architektonicznej; jest rzeczoznawcą budowlanym IARP.
- Jest członkiem Izby Architektów RP, Stowarzyszenia Architektów Polskich (SARP), Towarzystwa Urbanistów Polskich.

Powyższe informacje wzbogacają sylwetkę i dorobek Kandydata.

7. Konkluzja

Dotychczasowy przebieg pracy zawodowej i akademickiej, przede wszystkim nietuzinkowa działalność projektowa, uznana w środowisku, poparta nagrodami i wyróżnieniami a także: wskazana dalsza problematyka badań, udział w pracach szkoły doktorskiej, współpraca z Technische Universität Berlin świadczą, że Kandydat jest rozwojowy, wart poparcia.

W świetle pozytywnej oceny osiągnięć w ramach Art. 219, punkt 2, lit. c, czyli „zrealizowane oryginalne osiągnięcia projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne” proponuję Radzie Naukowej Dyscypliny Architektura i Urbanistyka Politechniki Warszawskiej nadanie dalszego biegu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. inż. Marcinowi Benonowi Goncikowskiemu.

